

Sammanfattning

På senare tid har allt oftare rapporterats om de svårigheter unga föräldrar möter när de ska förena arbetsliv och familj. Rapporterna behandlar allt från omplaceringar, förändrade arbetsuppgifter, försämrad löneutveckling i samband med föräldraskap till uppsägningar av gravida och föräldralediga under fingerade skäl om arbetsbrist men där det egentliga skälet är att de gravida eller har små barn. Antalet förfrågningar och anmälningar till JämO om problem i samband med graviditeter och föräldraskap ökade från ca: 3-5 anmälningar per år i början av 1990-talet till ca: 20 anmälningar per år i slutet av 1990-talet. När JämO beslutade om en särskild granskning i början av 2000-talet ökade antalet än mer. På drygt ett år inkom nu lika många anmälningar som det sammantaget tidigare inkommit på 2,5 år. Någon minskning av antalet anmälningar har därefter inte skett.

Det har tidigare saknats statistiska undersökningar på området. Avsaknaden av undersökningar är ett problem då det skapar en osäkerhet om huruvida det ökande antalet anmälningar till JämO och till fackliga organisationer beror av ökad anmälningsbenägenhet eller av ökad särbehandling av gravida och småbarnsföräldrar. Vad som oroar är att rapporterna sammanfallit tidsmässigt med kraftigt sjunkande födelsetal. Om blivande föräldrar systematiskt särbehandlas på sina arbetsplatser kan det få betydande konsekvenser; barnafödandet blir då förenat med ett större risktagande som i förlängningen kan påverka viljan bland unga män och kvinnor att skaffa barn.

I denna rapport undersöks med hjälp av ett stort statistiskt material om de kvinnor och män som väntade sitt första barn under perioden 1992–2000 löpte större risk för arbetslöshet (indirekt att bli av med sina arbeten) än de kvinnor och män som inte väntade barn. Resultaten från undersökningen visar att blivande fäder och i ännu högre grad blivande mödrar löpte signifikant högre risk för arbetslöshet. Att vänta barn är förenat med en högre risk för arbetslöshet och kan bero på att blivande föräldrar särbehandlas på arbetsmarknaden. Det är dock svårt att dra några säkra slutsatser om de bakomliggande skälen till att blivande föräldrar har en högre risk för arbetslöshet. Det kan finnas andra mekanismer än särbehandling som kan bidra till de förhöjda riskerna för arbetslöshet, mekanismer som vi ännu har dåliga kunskaper om.